

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประถมศึกษาเป็นรากฐานของการศึกษาเบื้องต้นของประชาชน ทดกใหญ่ของ
การประถมศึกษาถือว่าเป็นการศึกษาของเด็กในวัย 4 - 12 ปี เป็นการศึกษาของเด็กก่อน
วัยรุ่มเท่านั้น แต่เดิมการจัดการศึกษามุ่งแต่จะให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ทำเองเป็น
และรู้หน้าที่ของเมือง ในปัจจุบันการศึกษามุ่งหมายให้เด็กอ่านออกเขียนได้
ทำเองเป็นและรู้หน้าที่ของเมืองเท่านั้น การประถมศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ
ตามธรรมชาติของเด็กวัย ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ใ้กล่าวถึงการศึกษา
ศึกษาไว้ในข้อ 7 ว่า "ประถมศึกษาได้แก่การศึกษาซึ่งมุ่งหมายจะสร้างเสริมพัฒนาการของ
เด็กวัย การอบรมสั่งสอนขั้นมูลฐานอันเป็นทางนำไปสู่การ เรียนรู้และการปฏิบัติ" (1) จาก
จุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติใ้บังไว้อย่างแจ่มชัดว่า การศึกษามุ่งหมาย
จะสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กโดยการ อบรมสั่งสอน เพื่อให้เด็กมีความรู้และสามารถใ้
ความรู้ันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้

Nickelson และ Hanson ใ้เน้นถึงโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า "โรงเรียน
ประถมศึกษาเป็นสถานที่เพื่อพัฒนาการบุคคลแต่ละคน การพัฒนาการบุคคลแต่ละคนนี้หมายความว่า
ว่าเป็นการพัฒนาการทางวิชาการ สุขภาพ ศีลธรรม และคุณค่าทางจิตใจ และอื่น ๆ อีก
มากมาย นอกจากนั้น เขายังกล่าวแน่ว่า โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องเป็นที่เรียนรู้และ
ถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนจัดประสบการณ์ใ้ในค่านิยมใ้แก่เด็กอีกด้วย

(1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ "แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503
โรงพิมพ์คุรุสภา หน้า 5

(2) Peter P. Mickelson and Kenneth H. Hansen "Elementary
School Administration" McGraw Hill Book Company, New York, 1957

ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ตลอดจนวิทยาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เศรษฐกิจย่อมมีการรวมกำลังกันในรูปแบบของบริษัท หุ่ยส่วน สหกรณ์ และสมาคม เป็นต้น ชุมชนขนาดเล็ก ๆ ยอมสลายตัวไป ครอบครัวมีความสำคัญลดน้อยลง ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม โรงเรียนจะต้องรับหน้าที่นี้แทนครอบครัว Mickelson และ Hansen ได้กล่าวว่าโรงเรียนประถมศึกษาเป็นตัวแทนของสังคมที่จะต้องสอนแบบแผนของวัฒนธรรม และรักษาไว้ซึ่งมรดกของสังคม"⁽³⁾ โรงเรียนจึงมีความสำคัญมากขึ้น

เมื่อความมุ่งหมายของการประถมศึกษาและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากเช่นนี้ กระบวนการประถมศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงก็ได้แก่

1. การบริหารโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านการจัดโรงเรียน และการบริหารงานบุคคล
2. หลักสูตรจะต้องยึดหยุ่นตามสภาพของท้องถิ่นและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ประมวลการสอนจะต้องเน้นหนักไปในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้ประสบการณ์แก่เด็ก

3. วิธีการสอนต่าง ๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยใช้หลักต่าง ๆ ประกอบกัน ได้แก่หลักการเรียนโดยการกระทำ ความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย เป็นต้น

ครูใหญ่ในฐานะผู้บริหารโรงเรียนและเป็นผู้นำของโรงเรียน นับว่ามีความสำคัญต่อการจัดและบริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ครูใหญ่ย่อมมีความรู้เป็นอย่างดี ดังที่อาจารย์ คำรง มัชฌมพันธ์ กล่าวไว้ว่า "ครูใหญ่ที่มีความรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดีนั้น ย่อมจะเป็นผู้ที่สามารถปกครองบังคับบัญชาครูที่อยู่ในโรงเรียนได้"⁽⁴⁾ ครูใหญ่จึงต้องมีความรู้ทางวิชาการ และสามารถ

(3) คุณหญิงที่แล้ว หน้า 6

(4) คำรง มัชฌมพันธ์ และพิชฌุ รัชชวาลย์ปริชา "แนวความคิดใหม่ในการสอนชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรใหม่" สำนักพิมพ์สื่อการการค้า ชนบุรี, 2503 หน้า 52

เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาครูที่อยู่ในโรงเรียนได้ เป็นที่พึ่งพาอาศัยของครูได้ ครูใหญ่จึงต้องปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทั้งแง่ของทฤษฎี และปฏิบัติทางการศึกษาใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะทฤษฎีทางการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งหลักการสอนและการบริหาร

ในฐานะที่ครูใหญ่เป็นหัวหน้าสำคัญในการบริหารโรงเรียนย่อมมีบทบาทหลายประการ L.D Haskew ได้กล่าวถึงภารกิจของนักบริหารที่ควรมี 8 ประการคือ (5)

1. บทบาทของผู้พยากรณ์
2. บทบาทของประธานการประชุม
3. บทบาทของผู้อำนวยการงาน
4. บทบาทของนักบริหาร
5. บทบาทของผู้อำนวยการนโยบาย
6. บทบาทของผู้นำค่าปริกษาและนักเทคนิค
7. บทบาทของผู้นำจัดตั้งกิจการ
8. บทบาทของผู้นำ

จากบทบาทดังกล่าวนี้ ครูใหญ่จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจกับบทบาททั้งประการนี้เป็นอย่างดี จึงจะนำไปกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาประสบผลสำเร็จถึงเป้าหมายของการศึกษา

การบริหารโรงเรียนย่อมเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจหมวดการต่าง ๆ ของการบริหารโรงเรียนอย่างถ่องแท้ จึงจะนำไปกับการบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนมีหลายความคิดด้วยกัน Sears ได้กล่าวไว้ว่า งานของการบริหารย่อมเป็นแผนการรองการตัดสินใจ ตาม Griffiths (6)

(5) Roald F. Campbell and Russell T. Gregg. "Administrative Behavior in Education" Harper and Brothers Publishers, New York, 1957 หน้า 203

(6) M. Chester Nolte "An Introduction to School Administration Selected Readings" The Macmillan Company, New York,

และ Hemphill กล่าวว่า การบริหารเป็นขบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา (7)
 ปรัชญาของการบริหารมีอยู่หลายความคิดด้วยกัน ครูใหญ่ในฐานะตัวจักรสำคัญ ถ้าไม่มีความ
 เจาะใจต่อขบวนการการบริหารโรงเรียนแล้ว การจัดการศึกษาในโรงเรียนย่อมประสบความ
 ล้มเหลว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่จะศึกษาความเข้าใจในการบริหารโรงเรียน
 ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนจะเจริญหรือเสื่อม การเรียน
 การสอนจะดีหรือเลวย่อมอยู่ที่ครูใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารโรงเรียน
 เป็นอย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัย
 ปัญหาของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาพื้นฐานและประสพการณ์ของครูใหญ่ เพื่อประโยชน์ในทาง
 การศึกษาโดยทั่วไป
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนระหว่างครูใหญ่
 วุฒิต่าง ๆ และครูใหญ่ในสังกัดต่าง ๆ
4. เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่ครูใหญ่
 ประสบเป็นการนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่แน่นอนตรงต่อมุล
 ความจริงยิ่งขึ้น
5. เพื่อสำรวจความต้องการความช่วยเหลือของครูใหญ่เป็นการสร้างความ
 เข้าใจเพื่อประโยชน์แห่งความร่วมมือระหว่างครูใหญ่และผู้เกี่ยวข้อง

(7) M. Chester Nolte แสดงข้างต้นหน้าเดียวกัน

- 6. เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความรู้ และสมรรถนะที่ดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อกรมสามัญศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะนำการศึกษาเฉพาะครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในเขต จังหวัดนครราชสีมาและชนบท รวม 396 คน ซึ่งเป็นครูใหญ่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมือง ในการวิจัยจะนำการวิจัยเกี่ยวกับ

- 1. สัรวจสภาพของโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับจำนวนนักเรียน จำนวนครู ห้องเรียนพิเศษ อุปกรณ์การสอน วัสดุของโรงเรียน
- 2. สัรวจสถานะภาพและประสิทธิภาพของครูใหญ่เกี่ยวกับ อายุ เวลาว่างการ เงินเดือน วุฒิของครูใหญ่ วิชาที่เคยได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3. สัรวจความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการวางแผน การบริหารงานบุคคล การวิจัยเชิงการ การจัดโรงเรียน การเงิน การติดต่อชุมชน
- 4. สัรวจปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่
- 5. สัรวจความต้องการความช่วยเหลือของครูใหญ่จากศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศกร และ กรม กองเจ้าสังกัด

วิธีดำเนินงานการวิจัย

วิธีดำเนินงานการวิจัยจะดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังนี้

- 1. การเลือกประชากร จะทำการสำรวจโรงเรียนโดยไปขอรายชื่อโรงเรียน ประถมศึกษาทั้งหมดในจังหวัดนครราชสีมาและชนบท กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครสมุทรสาคร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา และที่หน่วยศึกษานิเทศกร กรมสามัญศึกษา และใจโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนในการวิจัย
- 2. การสร้างแบบสอบถาม จะดำเนินงานดังนี้
 - 2.1 ศึกษาหลักการบริหารโรงเรียนและบทบาทของครูใหญ่จากหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ

- 2.2 ทำการชี้แจงผลศึกษาวิชาการอำเภอและศึกษาวิชาการแขวง
เกี่ยวกับระบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียน
เรียนประชาบาล
- 2.3 สร้างแบบสอบถามและทำการทดสอบแบบสอบถามกับครู
ใหญ่ และนิสิตปริญญาโทสาขาบริหารและมีผลการศึกษา
แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

3. ศึกษาวิธีการส่งแบบสอบถามไปให้ครูใหญ่ที่ไกลลัดและเสียเวลาด่านที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเป็นอันดับแรก
ถ้ามีวิธีอื่นใดที่สมควร และหาค่าโคสแควร์ เพื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความเข้าใจใน
การบริหารงานของครูใหญ่ จำนวนความถี่และสถิติ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์ให้ผู้บริหาร
และแผนภูมิ

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะบางคำ

1. ความเข้าใจ ในที่นี้หมายถึง การรู้หรือการมีความคิดเกี่ยวกับการบริหาร
ทวารโรงเรียนที่จะใช้ เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
2. การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดและดำเนินงาน
อย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนการดูแล ควบคุมเกี่ยวกับโรงเรียน ครู และนักเรียน ให้เป็นไป
ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ครูใหญ่ หมายถึง หัวหน้าของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้ง
จากกรมกองเจ้าสังกัดให้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
4. โรงเรียนประถมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้
รวมโรงเรียนประถมศึกษาไว้ในหมวดเรื่องระบบโรงเรียนว่า "ประถมศึกษาเป็นการศึกษา
เบื้องต้นที่ดูแลบุตรธิดาโดยทั่วไปซึ่งได้รับ อาจจักสอนประโยคประถมศึกษาตอนต้นและประ
โยคประถมตอนปลายรวมในโรงเรียนเดียวกันหรือแยกกันก็ได้"

ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาในที่นี้จึงหมายถึง

1. โรงเรียนที่สอนในระดับประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี คือ ประถม

ปีที่ 1 ถึง ประถมปีที่ 4

2. โรงเรียนที่สอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี คือ ประถมปีที่ 5 ถึง ประถมปีที่ 7
3. โรงเรียนที่สอนในระดับประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลายรวมกัน คือ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมปีที่ 7

นอกจากนี้ โรงเรียนประถมศึกษาที่ยังแบ่งออกได้เป็นโรงเรียนที่ขึ้นกับสังกัดใดก็ได้ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนเทศบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดเทศบาลโดยอาศัยเงินงบประมาณของเทศบาล
2. โรงเรียนประชาบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยอาศัยเงินงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเงินงบประมาณที่รัฐบาลกลางช่วยเหลือ
3. โรงเรียนรัฐบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาโดยอาศัยเงินงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. โรงเรียนสังกัดส่วนกลาง เป็นโรงเรียนที่ขึ้นตรงต่อกรมสามัญศึกษาโดยตรง

ข. โรงเรียนสังกัดจังหวัด เป็นโรงเรียนที่ขึ้นตรงต่อจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ แต่อาศัยเงินงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5. ชั้นอนุบาล หมายถึง ชั้นเรียนก่อนการศึกษาภาคบังคับ 1 ปี เป็นชั้นเรียนที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนชั้นประถมศึกษา 4 ปี

6. รายได้ของโรงเรียน ในที่นี้หมายถึง เงินที่โรงเรียนได้รับมาจากงบประมาณแผ่นดิน หรือจัดหาอื่นเพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน ซึ่งครูใหญ่มีอำนาจใช้จ่ายได้ตามระเบียบการเงิน

7. งบประมาณของโรงเรียน ในที่นี้หมายถึง รายได้ของโรงเรียน ซึ่งครูใหญ่มีอำนาจใช้จ่ายไว้ในกิจการของโรงเรียนที่แบ่งออกเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของเงินที่จะใช้สอย

8. การควบคุมการทำงานของครู หมายถึง การดูแลและควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน ประมวลการสอนและหลักสูตร

9. การวินิจฉัยสั่งการ หมายถึง ขบวนการทางการบริหารใบบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่โรงเรียน

10. การสั่งงาน หมายถึง การออกคำสั่งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน

11. การมอบหมายงาน หมายถึง การมอบหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการใดกิจการหนึ่งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดหมาย

12. การจัดทำเอกสารประจำชั้น ในที่นี้หมายถึง การจัดทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น และเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

13. การนำหลักสูตรมาใช้ในโรงเรียน หมายถึง การศึกษาหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางการสอนของครูในโรงเรียน

14. ห้องเรียนพิเศษ หมายถึง ห้องเรียนต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาระดับสูงที่จะจัดประสบการณ์ในการเรียนให้แก่เด็ก ใต้นักห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์

ห้องพยาบาล ห้องอุปกรณ์การศึกษา ห้องฝึกงาน เป็นต้น

15. การวางโครงการ ในที่นี้หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงาน ที่ใ้กว้างไว้วางหน้าอย่างมีระเบียบ เป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อไร และทำที่ไหน เพื่อให้งานสำเร็จตามความประสงค์

16. การบริหารงานบุคคล ในที่นี้หมายถึง การพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนเงินเดือน การรับรองผลการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญในการทำงานแก่ครูในโรงเรียน

17. การนิเทศการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานของครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

18. การเรียนการสอน ในที่นี้หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรและประมวลการสอน ตลอดจนการศึกษาวินิจฉัยของเด็กแต่ละคนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาเหล่านั้น

19. การจัดโรงเรียน ในที่นี้หมายถึง การจัดชั้นเรียน การบรรจุครูเข้าชั้นเรียน งานสารบรรณ การเตรียมการเปิดโรงเรียนต้นปีการศึกษา การติดต่อกับผู้ปกครอง และการประเมินผลงานของโรงเรียน

คุณค่าของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดหวังว่าจะเกิดประโยชน์หรือคุณค่าดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจของครูใหญ่ในเรื่องการบริหารโรงเรียน
2. เป็นข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของครูใหญ่ที่มีความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนที่ดีที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคลให้เข้าทำงานในตำแหน่งนี้

3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อกรมสามัญศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมืองปรับปรุงคุณภาพของครูใหญ่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกแต่งตั้งครูใหญ่ระดับประถมศึกษา
5. เพื่อเป็นแนวทางที่ศึกษาธิการ ศึกษาพิเศษ และผู้บริหารการศึกษา ในระดับ กรม กอง เจ้าสังกัดจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือจกปัญหา การศึกษาในระดับโรงเรียนต่อไป
6. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเรื่องอื่น ๆ ต่อไป